

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 20.02.2006
KOM(2006) 65 galīgais

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Otrais ziņojums, balstoties uz 14. pantu Padomes 2001. gada 28. maija pamatlēmumā par krāpšanas un viltošanas apkarošanu attiecībā uz bezskaidras naudas maksāšanas līdzekļiem

{SEK(2006) 188}

1. IEVADS

Padome savu pamatlēmumu 2001. gada 28. maijā pieņēma ar mērķi, lai visā Eiropas Savienībā nodrošinātu vienveidīgu un pastiprinātu krimināltiesisko aizsardzību pret krāpšanu un bezskaidras naudas maksāšanas līdzekļu viltošanu.

Saskaņā ar 14. pantu Komisija, balstoties uz pirmajiem saņemtajiem datiem, Eiropas Parlamentam un Padomei iesniedza ziņojumu par dalībvalstīs veiktajiem pasākumiem, lai panāktu atbilstību pamatlēmumā noteiktajam. Saskaņā ar Padomes 2004. gada 25. – 26. oktobra secinājumiem Komisijai ir jāiesniedz jauns ziņojums, pamatojoties uz tai nosūtītu papildu informāciju.

Šis otrais ziņojums nav Komisijas iepriekš sagatavotā ziņojuma konsolidēta versija, bet attiecas tikai uz iepriekšējā ziņojumā neietvertajām dalībvalstīm (AT, DK, GR, LU, NL un PT) un daļēji uz tām, par kurām pirmajā ziņojumā minētais jāpapildina vai jākorrigē (BE un SE). Tomēr attiecībā uz pēdējām divām dalībvalstīm dati ir sniegti konsolidētā veidā. Tāpat tika nolemts iekļaut informāciju par dalībvalstīm, kas ES iestājās 2004. gada 1. maijā, jo tās, protams, netika aplūkotas pirmajā ziņojumā.

Lai šo otro ziņojumu būtu vieglāk lasīt līdztekus ar pirmo un attiecīgi salīdzināt, iespēju robežās ir saglabāta tā pati struktūra un izkārtojums kā pirmajā ziņojumā. Tā pati struktūra saglabāta arī transponēšanas salīdzinošajās tabulās un pielikumos.

Lai izvairītos no atkārtotības, no šā ziņojuma ir izņemta vispārīgā (pamatlēmuma iezīmes) un metodoloģiskā (novērtējuma kritēriji) rakstura informācija, tādēļ attiecībā uz šiem jautājumiem lūdzam skatīt pirmo ziņojumu.

2. VALSTU PASĀKUMI PAMATLĒMUMA PIEMĒROŠANAI

2.1 Pašreizējā situācija pamatlēmuma īstenošanā: 1. tabula

Ziņojums balstās uz Komisijai iesniegto informāciju, kas vajadzības gadījumā un, ja iespējams, papildināta, papildus sazinoties ar valstu kontaktpersonām. Vairuma atbildējušo dalībvalstu iesniegtā informācija kopumā ir visai izsmēļoša. Visas dalībvalstis, kuras Komisiju nebija informējušas pirmā ziņojuma sagatavošanas laikā vai bija nosūtījušas nepietiekamu informāciju, Komisijai ir ziņojušas par visiem attiecīgajiem valsts tiesību aktiem un pievienojušas konkrētus paskaidrojumus. LU un GR atbildēja, ka tiesību akta projektu vēl izskata parlamentā.

Piecas dalībvalstis (LV, LT, PL, CZ un SK) no tām, kuras ES iestājās 2004. gada 1. maijā, Komisijai ir paziņojušas noteikumu tekstu, ar kuriem šo valstu tiesībās transponē saistības, ko uzliek pamatlēmums. CY Komisijai ir iesniegusi daļēju informāciju par pamatlēmuma piemērošanas norisi. EE, HU, MT un SI Komisijai nav atbildējušas.

Šā ziņojuma 2.2. – 2.7. punktā ir analizēti tikai spēkā esošie tiesību akti, bet nav ņemti vērā atsevišķu dalībvalstu paziņotie tiesību aktu projekti.

2.2 Noziedzīgi nodarījumi saistībā ar maksāšanas līdzekļiem (2. pants): 2. tabula

Sešas dalībvalstis (BE, DK, LU, NL, PL un SE) izmanto ļoti vispārīgus zādzības, zādzības atbildību pastiprinošos apstākļos vai citādas prettiesiskas piesavināšanās jēdzienus vai definīcijas, lai aptvertu 2. panta a) apakšpunkta noteikumus. Savukārt AT, LT, LV, PT un SK krimināltiesībās maksāšanas līdzekļi ir konkrēti noteikti. CZ ir noteikts sods par maksājumu karšu nelikumīgu izmantošanu, un pašreiz šis valsts tiesību aktos tiek iekļauta plašāka norāde uz maksāšanas līdzekļiem. LT noteikts kriminālsods arī attiecībā uz finansiāliem zaudējumiem, lai gan šāda juridiskā situācija pamatlēmumā nebija ietverta. SK tiesību aktos ir nodalīta, no vienas puses, maksāšanas līdzekļu neatļauta izmantošana un, no otras puses, nelikumīga iedzīvošanās. CY šajā sakarā nav sniegusi nekādu informāciju.

Attiecībā uz 2. panta b) apakšpunktā noteikto maksāšanas līdzekļu viltošanu vai falsifikāciju lielākā daļa dalībvalstu noteikusi kriminālsodu par krāpšanas darbībām tikai attiecībā uz tiem maksāšanas līdzekļiem, kas minēti kā piemēri 1. pantā.

BE un NL nav skaidri minēti maksāšanas līdzekļi, kas iekļauti plašākās noziedzīgo nodarījumu kategorijās. LU ir atbildējusi, ka 2. panta b), c) un d) apakšpunkta noteikumu transponēšanai paredzētais tiesību akta projekts vēl atrodas izskatīšanā Parlamentā.

Trīs dalībvalstis (BE, DK, un PL) nav konkrēti noteikušas kriminālsodu par maksāšanas līdzekļu pieņemšanu, iegūšanu, pārvadāšanu, pārdošanu vai nodošanu citai personai vai šo maksāšanas līdzekļu valdījumu apstākļos, kas noteikti pamatlēmuma 2. panta c) apakšpunktā. Šīs noziedzīgo nodarījumu kategorijas ir ietvertas plašākajā autentiska dokumenta zādzības jēdzienā.

AT, CY, CZ, LV, LT, NL un SE krimināltiesībās ir atsevišķi noteikts sods par tādām darbībām kā viltotu, falsificētu, zagtu vai nelikumīgi iegūtu maksāšanas līdzekļu iegūšanu, sagādāšanu, pārdošanu vai nodošanu citai personai, turklāt „iegūšana” skaidri nodalīta no „valdījuma”. Savukārt pārvadāšana ir iekļauta šo valstu vispārīgajos tiesību aktos.

Vairums dalībvalstu par noziedzīgu nodarījumu noteikušas arī viltotu bezskaidras naudas maksāšanas līdzekļu negodīgu izmantošanu, dažkārt pat plašāk nekā aprakstīts 2. panta d) apakšpunktā. Atsevišķās dalībvalstīs sods par negodīgu izmantošanu, tas ir, krāpniecisku darbību nolūkā radīt zaudējumus, ir noteikts normās, kas attiecas uz krāpšanu vispār, un saistītajās normās.

Dažas dalībvalstis (BE, DK un PL) uzskata, ka, izmantojot normas vai definīcijas, terminus vai vispārīgus jēdzienus, to tiesību aktos ir panākta atbilstība pamatlēmumam. Kā minēts pirmajā ziņojumā, ar vispārīgiem juridiskiem principiem var pietikt, ja vien šie principi nodrošina tiesību akta pietiekami skaidru un precīzu piemērošanu.

2.3 Nodarījumi saistībā ar datoriem (3. pants): 3. tabula

AT, BE, CZ, DK, LV, LT, NL, PL, PT, SK un SE ir norādījušas, ka to attiecīgās krimināltiesības nodrošina, ka 3. pantā minētie nodarījumi saistībā ar datoriem ir sodāmi. Lielākā daļa dalībvalstu (īpaši AT, BE, CZ, LT, NL un PL) izmanto plašu

krāpšanas definīciju, kurā ietverta nelikumīga iejaukšanās datorprogrammas vai sistēmas darbībā vai elektronisko datu ievadīšana, grozīšana, dzēšana vai anulēšana. CZ pašreiz strādā pie precīzāka tiesību akta ieviešanas. Trijās dalībvalstīs (PT, SE un SK) šajā pantā minētās noziedzīgās darbības ir ietvertas vispārīgajās normās par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar datoriem. LU ir atbildējusi, ka 3. panta noteikumu transponēšanai paredzētais tiesību akta projekts vēl atrodas izskatīšanā Parlamentā. CY šajā sakarā nav sniegusi nekādu informāciju.

2.4 Nodarījumi saistībā ar īpaši pielāgotām ierīcēm (4. pants): 3. tabula

Lielākajā daļā Komisijai atbildējušo dalībvalstu ir krimināltiesību akti, kas aptver visus 4. pantā minētos nodarījumus. Tomēr vairākas dalībvalstis (AT, BE, CZ, DK, NL PL, SE un SK), pamatojot atbilstību šim pantam, norāda uz ļoti vispārīgām normām.

Savukārt PT ir informējusi, ka tajā nav konkrētu tiesību aktu, kas aptvertu 4. panta noteikumus. Šā panta pirmajā ievilkumā minētie nodarījumi ir ietverti kriminālkodeksa pantā par darbībām nolūkā viltot un falsificēt valsts vai ārvalstu vērtspapīrus un garantiju kartes vai kredītkartes. Toties 4. panta otro ievilkumu Portugāles tiesību akti neietver. Notiekošās krimināltiesību reformas ietvaros tiks ierosināti attiecīgi tiesību aktu grozījumi.

Lai panāktu atbilstību 4. panta noteikumiem, LV un LT savos tiesību aktos ir ieviesušas īpašas norādes uz datorprogrammām, kas radītas tieši nolūkā izdarīt kādu no 2. panta b) apakšpunktā aprakstītajiem nodarījumiem. LU tiesību aktos pašreiz vēl nav konkrētu noteikumu, lai panāktu atbilstību 4. pantam. CY par šo nodarījumu veidu Komisijai nav nosūtījusi nekādu informāciju.

2.5 Sodi (6. pants): 4. tabula

Vairums dalībvalstu ir veikušas nepieciešamo, lai panāktu atbilstību 6. pantā noteiktajam pienākumam nodrošināt, ka par 2. līdz 4. pantā minēto darbību izdarīšanu piemērojami iedarbīgi, samērīgi un preventīvi kriminālsodi, to skaitā, vismaz smagākajos gadījumos, brīvības atņemšana, kas var būt izdošanas iemesls.

Visas dalībvalstis attiecībā uz 2., 3. un 4. pantā minētajiem nodarījumiem ir noteikušas ieslodzījuma sodus (skat. 4. tabulu), taču, kā redzams 4. tabulā, 6. panta transponēšanai izmantotās metodes ir ļoti dažādas.

Septiņas dalībvalstis par 2. pantā minētajām darbībām ir noteikušas maksimālo ieslodzījuma sodu: AT paredzējusi maksimāli piecu gadu cietumsodu par viltošanu, pieņemšanu un negodīgu izmantošanu; CY paredzējusi maksimāli četrpadsmit gadus par maksāšanas līdzekļu viltošanu un septiņus gadus par to izmantošanu un iegūšanu; DK – maksimāli sešus gadus par viltošanu, maksāšanas līdzekļu zādzību un 18 mēnešus par izmantošanu; LV – desmit gadus par maksāšanas līdzekļu nolaupišanu, iegūšanu un iznīcināšanu un no trim līdz piecpadsmit gadiem par viltošanu, negodīgu izmantošanu un viltotu maksāšanas līdzekļu izmantošanu; LT – maksimāli sešus gadus par viltotu maksāšanas līdzekļu izmantošanu; NL – septiņus gadus; PT par viltota maksāšanas līdzekļa iegūšanu noteikusi trīs gadu cietumsodu, par maksāšanas līdzekļu izplatīšanu – maksimāli piecus gadus, par falsificētu čeku un uzrādītāja vērtspapīru izmantošanu – no sešiem mēnešiem līdz pieciem gadiem un

par falsificēšanu no trīs gadiem (minimālais sods) līdz divpadsmit gadiem (maksimālais sods); SE par zādzību, falsificēšanu un pieņemšanu maksimāli noteiktais sods ir desmit gadi, tikai tad, ja nodarījums ir „smags”.

Piecās dalībvalstīs ieslodzījuma sods paredzēts, nosakot minimālo un maksimālo gadu skaitu ieslodzījumā.

BE par zādzību un izspiešanu paredzēts sods no 2 mēnešiem līdz mūža ieslodzījumam (atkarībā no atbildību pastipriņošiem apstākļiem). CZ par viltošanu vai falsificēšanu noteikti no pieciem līdz astoņiem gadiem ieslodzījumā, par negodīgu izmantošanu – no diviem līdz astoņiem gadiem; LU par zādzību – no viena līdz pieciem gadiem. PL par falsificēšanu un nelikumīgu valdījumu paredzēts sods no trim līdz pieciem gadiem, savukārt par zādzību noteikts sods no viena līdz divpadsmit gadiem ieslodzījumā. SK par maksāšanas līdzekļu izgatavošanu, falsificēšanu vai viltošanu un izmantošanu noteiktais sods ir no viena līdz pieciem gadiem. SK ir vienīgā valsts, kurā noteikts sods par nelikumīgu iedzīvošanos – maksimāli divi gadi ieslodzījumā.

Dažās dalībvalstīs paredzēti tikai ieslodzījuma sodi, savukārt citās noteikti gan ieslodzījuma, gan naudas sodi.

PL, PT un LT paredzēts ieslodzījuma sods kopā ar naudas sodu. NL un SK iespējams noteikt ieslodzījuma sodu, naudas sodu vai abu kombināciju. CZ paredzēts noteikt vai nu ieslodzījuma, vai naudas sodu. Par 2. panta b), c) un d) apakšpunktos minētajiem nodarījumiem paredzētā naudas soda summa atšķiras – robeža var nebūt iepriekš noteikta (CZ), bet var sasniegt līdz pat 360 soda dienām (AT).

Liela daļa dalībvalstu (BE, CZ, LT, NL, PT un SK) ir saglabājušas tradicionālo sistēmu, savukārt AT ir paredzējusi *soda dienu sistēmu*.

Vairums dalībvalstu attiecībā uz 2. pantā minētajiem nodarījumiem sodu diferencē atkarībā no nodarījuma smaguma pakāpes. Vairāku dalībvalstu (AT, CY, CZ, LV, PT un SK) tiesību aktos attiecībā uz 2. pantā minētajām darbībām noteikti atbildību pastipriņoši apstākļi, piemēram, dalība kriminālā organizācijā. Lielākā daļa dalībvalstu uzskata, ka par 4. pantā minētajām darbībām nosakāmi mazāki sodi nekā par 2. un 3. pantā minētajām. Savukārt par 3. pantā minētajām darbībām noteiktie sodi ir mazāki nekā par 2. pantā minētajām.

Vērtējot to, vai dalībvalstu paredzētie sodi ir pietiekami preventīvi, pirmais iespaids ir tāds, ka atbilde ir apstiprinoša – visas šajā ziņojumā aplūkotās dalībvalstis par 2. pantā minētajām darbībām ir noteikušas ieslodzījuma sodus.

Visas gan šajā, gan pirmajā ziņojumā analizētās dalībvalstis, paredzot sodus par 2., 3. un 4. pantā minētajiem nodarījumiem, savās krimināltiesībās ir noteikušas vispārīgas normas par līdzdalību, kūdīšanu un mēģinājumu 5. panta izpratnē.

Tāpat kā pirmajā ziņojumā, jākonstatē, ka *nodarījuma gatavošanas darbības*, šķiet, ir vispārēji sodāmas tikai SE, bet pārējās dalībvalstīs šīs darbības ir sodāmas tikai attiecībā uz konkrētiem nodarījumiem. Savukārt par *mēģinājumiem* visās valstīs ir noteikts sods smagu nodarījumu gadījumā; par *neliela apmēra nodarījumu*

mēģinājumu sods vispārēji noteikts lielākajā daļā valstu, lai gan dažās valstīs par to soda tikai īpaši paredzētos gadījumos.

2.6 Jurisdikcija (9. pants): 5. tabula

Konstatējams, ka lielākā daļa dalībvalstu ievēro 9. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā noteiktos pienākumus. PL ievēro a) apakšpunktā minētos pienākumus un, ar vienu izņēmumu, b) apakšpunktā noteiktos – saskaņā ar tās tiesību aktiem valsts piederīgais, kurš ārvalstīs izdarījis noziedzīgu nodarījumu, par kuru valsts tiesību aktos paredzēts vismaz divu gadu ieslodzījums, jātiesā saskaņā ar šo likumu, ja viņš atrodas valsts teritorijā. Četras dalībvalstis (AT, DK, LT un SE) ir paziņojušas, ka tās nav panākušas atbilstību 9. panta 1. punkta c) apakšpunkta noteikumiem, ar ko nosaka jurisdikciju gadījumos, kad nodarījums veikts par labu juridiskai personai, kuras galvenais birojs atrodas konkrētās dalībvalsts teritorijā.

LU tiesību aktos nav noteikumu, lai panāktu atbilstību šim pantam, bet CY par šo pienākumu nav sniegusi informāciju.

2.7 Juridisku personu atbildība un tām piemērojamie sodi (7. un 8. pants): 6. tabula

Piecas dalībvalstis (AT, LV, CZ, PT un SK) ir paziņojušas, ka pamatlēmuma 7. un 8. panta transponēšanai paredzētais tiesību akta projekts vēl tiek izskatīts parlamentā. Sešās dalībvalstīs (BE, DK, LT, NL, PL un SE) ir tiesību akti, kas nodrošina, ka juridiskas personas var saukt pie atbildības par 2. līdz 4. pantā minētajām darbībām, ko par labu juridiskām personām veikušas kādas personas, kas ieņem vadošu amatu juridiskās personas struktūrā. Šīs dalībvalstis ir arī veikušas vajadzīgos pasākumus, lai juridisko personu varētu saukt pie atbildības, ja vadošos amatos esošu personu neveiktas uzraudzības vai kontroles dēļ ir bijis iespējams, ka veiktas 2. līdz 4. pantā norādītās darbības.

Šīs dalībvalstis arī paredzējušas administratīvus sodus vai kriminālsodus un dažos gadījumos citus pasākumus, sākot no darbības izbeigšanas ar tiesas lēmumu līdz administratīviem vai komercietībās noteiktiem sodiem. Pārskats par šiem dažādajiem administratīvajiem, civiltiesībās un krimināltiesībās noteiktajiem sodiem vai pasākumiem sniegts 6. tabulā.

3. SECINĀJUMI

Lielākā daļa Komisijai atbildējušo dalībvalstu, gatavojot šo otro ziņojumu, tieši vai atsevišķos gadījumos netieši ir panākušas atbilstību pamatlēmumam. Tas attiecas uz 2., 3. un 5. pantu. Divas dalībvalstis (GR un LU) vēl nav veikušas visus pasākumus, kas vajadzīgi pamatlēmuma pilnīgai transponēšanai, jo attiecīgie tiesību aktu projekti vēl jāapstiprina valsts parlamentā. CY Komisijai nav sniegusi pietiekamu informāciju, lai būtu iespējams pilnībā izvērtēt valsts tiesību aktu atbilstību pamatlēmuma noteikumiem.

Lielākā daļa dalībvalstu ir transponējušas 4. pantu, tomēr atsevišķās valstīs tas veikts ar ļoti vispārīgām tiesību aktu normām. Savukārt PT ir informējusi, ka 4. panta pirmajā ievilkumā minētos nodarījumus aptver noteikumi par vērtspapīru viltošanu

un falsificēšanu, bet attiecībā uz 4. panta otro ievilkumu būs jāveic tiesību aktu grozījumi.

Pamatlēmuma 6. pants (sodi) ir transponēts tiesību aktos, tomēr ļoti atšķirīgi.

Praktiski visas Komisijai atbildējušās dalībvalstis jau ievēro vai līdz ar attiecīgo tiesību aktu stāšanos spēkā ievēros 6. pantā noteikto pienākumu nodrošināt, ka par 2. līdz 4. pantā minēto darbību izdarīšanu piemērojami iedarbīgi, samērīgi un preventīvi kriminālsodi.

Pamatlēmuma 7. un 8. pantu ir transponējušas sešas dalībvalstis (BE, DK, LT, NL, PL un SE), kurās tādējādi ir tiesību normas, ar ko nodrošināt juridisko personu saukšanu pie atbildības. Piecās dalībvalstīs 7. un 8. panta transponēšanai paredzētais tiesību akta projekts vēl tiek izskatīts parlamentā.

Konstatējams, ka lielākā daļa dalībvalstu ievēro 9. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā noteiktos pienākumus. Četras dalībvalstis (AT, DK, LT un SE) ir paziņojušas, ka nav panākušas atbilstību 9. panta 1. punkta c) apakšpunkta noteikumiem.

Diemžēl jākonstatē, ka līdz šā ziņojuma pabeigšanas dienai septiņas dalībvalstis nav pilnībā sniegušas informāciju par saviem tiesību aktiem vai vēl nav noslēgušas pamatlēmuma transponēšanas procedūru.